

(NE)BUĎ PRECITLIVENÝ! EMÓCIE V UMENÍ

Autori a autorky ▸ Mária Balážová, Peter Barényi, Marko Blažo, Lucia Dovičáková, Jana Farmanová, Svetlana Fialová, Mira Gáberová, Oto Hudec, Patrícia Chamrazová, Martina Chudá, Daniela Krajčová, Silvia Krivošíková, Marek Kvetan, Monogramista T.D, Slavomíra Ondrušová, Oľga Paštéková, Martin Piaček, Miroslav Sandanus, Rudolf Sikora, Adam Szentpétery, Štefan Schwartz, Lucia Tallová, Miro Trubač, Jiří Valoch

Kurátorka ▸ Barbora Kurek Geržová

Vernisáž ▸ 27. 6. 2024 o 18.00 hod.

Trvanie výstavy ▸ 28. 6. — 29. 9. 2024

Miesto konania ▸ Reprezentačné sály

Nebuď precitlivený! Možno ste to už niekedy počuli alebo aj sami povedali niekomu, z koho ste mali pocit, že svoje emócie „príliš“ prežíva. Táto formulácia sa v rôznych obmenách preniesla aj do výchovného programu rodičov, ktorí ju používajú v snahe pomôcť svojmu dieťaťu zvládnuť alebo zastaviť „neprimerané“ emócie, ich prežívanie, a následne správanie, s cieľom zoceliť ho a dopomôcť mu k väčšej odolnosti.

Ja som si toto stereotypné vyjadrenie – Nebuď precitlivený! – prepožičala do názvu výstavy, ktorá skúma prítomnosť emócií v umení v čase, kedy sa na ne začíname pozeráť trochu inak ako predošlé generácie. Odkiaľ prichádza zvýšená potreba vyjadrovania emócií v umeleckej tvorbe v poslednom období viac ako inokedy predtým? S čím súvisí tento obrat k emóciám nielen v umení, ale i v spoločnosti v širšom slova zmysle? Aktuálne sledujeme, ako sa vzťah ľudí k emóciám, k ich prežívaniu a vyjadrovaniu začína pomaly meniť. Žijeme dobu, kedy sa čoraz viac otvorene hovorí o duševnom zdraví, psychickej pohode (well-being), emočnej inteligencii. Vzdelávame sa, pracujeme na sebarozvoji. Učíme sa byť v kontakte so svojimi emóciami – pomenovať ich, prijať, dovoliť si ich prežívať a hľadať nástroje, ako ich spracovať. Stávame sa autentickjšími aj zraniteľnejšími. To sa prejavuje aj v tvorbe

autorov a autoriek, ktorí sa neboja hovoriť o svojom prežívaní, pocitoch, emóciách, zraneniach či traumách. Snažia sa prelomiť prebrané vzorce správania, v ktorých sme sa naučili mať strach z emócií, vyhýbať sa im, potlačovať a neprejavovať ich, bojovať proti nim, prípadne ich necítiť.

Výstava sa zameriava na to, aké rôzne stratégie a nástroje umelci používajú pri sprostredkovaní emočného prežívania, čo všetko ovplyvňuje ich prejav a jazyk. Môžeme hovoriť o ich temperamente a osobnosti, ale veľký vplyv má aj prostredie, výchova, skúsenosti, generačný a širší kultúrno-spoločenský kontext. Na túto tému sa pozrieme z niekoľkých uhlov. Na jednej strane pôjde o mapovanie diel, v ktorých sú emócie vyjadrené explicitne a jasne, kde sa stávajú témou samou osebe, a kde autori a autorky pracujú s emóciami väčšinou vedome, s cieľom pretlmočiť vlastné prežívanie. Tvorba sa im tak stáva nástrojom na sebaujadrenie, sebauvedomenie, záznamom psychických procesov. Na druhej strane sa výstava pozrie aj na diela, ktoré s emóciami na prvý pohľad nespájame a nevieme ich dešifrovať ihneď v prvom pláne, napriek tomu, že tam prítomné sú. Napokon sa pozrieme na to, ako boli emócie vnímané v širšom kontexte dejín umenia, prostredníctvom jednotlivých umeleckých smerov. Ako sa s emóciami vyrovnala geometrická abstrakcia (často komentovaná ako racionálna, neosobná, chladná) alebo konceptuálne umenie (v ktorom je na prvom mieste idea a čistý intelektuálny zážitok). Bude nás zaujímať, do akej miery sa dával priestor emóciám pri interpretácii jednotlivých diel. Z akého dôvodu sa odsunuli v niektorých obdobiach emócie do úzadia a aké interpretačné stratégie sa preferovali.